

Psykisk

Helse

115715

NR. 2 - 1998 KR. 38,- - UTGITT AV RÅDET FOR PSYKISK HELSE

«NS-barna» organiserer seg:

- Et barn kan ikke være født skyldig

Ole W. Klüwer i Foreningen av norske
NS-barn vil ta et oppgjør med arvesynden,
men ikke alle nazibarn er velkomne.

Tvangslidelser

Støv på hjernen og
«skrudde» tanker

Åse Marie Ness

- Det er helse i kvart håp

Vold og psykiatri

Trenger ikke flere
sikkerhetsplasser

12093

Stiftelsen for forskningsprosjektet, og trykpressiva og midler mot psykose. I tillegg omdanner det blant annet noen hjertemedisiner og smertestillende medisiner.

– Rundt hver 13. nordmann mangler CYP 2D6, opplyste forsker dr. med. Vidar M. Steen, Universitetet i Bergen, på konferansen «Ny viten om behandling av psykiske lidelser» i Oslo nylig. Konferansen var arrangert av Rådet for psykisk helse og Norges Forskningsråd.

endringer i DNA, psettet påvist.

TREGT OMLØP:

Rundt hver 13. nordmann omsetter antidepressiva og enkelte andre medisiner svært sakte. Det fører til plagsomme bivirkninger på normale doser. En DNA-test kan avsløre om du er en «lav omsetter».

Av **Hanna Hånes**

Innhold:

I dette nummeret av **Psykisk helse** kan du lese om nytt innen schizofreniforskning. Resultater viser at individuelt tilpassede opplegg gir bedre livskvalitet og halverer antall gjeninnleggelser.

NAZIBARNA Voksne barn av nazister har hele livet vært offer for sine foreldres gjerninger. Mange sliter med psykiske problemer etter fortielse og mobbing. Nå gjør de sitt opprør mot foreldrene og samfunnet, blant annet i «Foreningen av norske NS-barn».

Side 9–12

VOLD Personer med psykiske lidelser utgjør et lite mindretall av dem som dømmes for drap i Norge. Fem–seks av rundt 40 årlige drap begås av ikke-tilregnelige personer. Det er tunge alkohol- og blandingmisbrukere som utgjør den største gruppen av mordere her i landet.

Side 18–21

KREFT – Eg har sterk tru på mentale kraftoverføringar mellom menneske som er i same båt. Men eg har ingen rett til å pålegge medpasientar å håpe, eg kan berre seie for meg sjølv at det var livsnødvendig for meg å tru at det er helse i kvart håp. Om vi kapslar oss inne og isolerer kjenslene våre, slepp ikkje sola til, seier forfattaren Åse-Marie Nesse.

Side 6

SKOLETAPERER Noen barn blir sent modne, det er helt normalt. Men i stedet for å vise forståelse og gi barna tid, stempler vi dem lett som «problembarn» og barn med «vansker». Bare fordi slike barn i en periode av sitt liv henger etter sine jevnaldrende, kan de risikere å bli tapere.

Side 16

ANGST – Eigentleg skulle eg ha vore på Modum Bad no, seier Kenneth Sivertsen (36). – Og der skulle eg ha vore lenge. Men det kan ikkje bli noko av. Det er for mykje musikk som strøymar på i hovudet mitt. Eg kan ikkje la vere å arbeide og komponere. Eg går med ein angst for at eg får eit kort liv.

Side 22

«Nazibarna» har dannet egen forening:

Fortielse, skamfølelse, mobbing – fordi de er barn av sine foreldre. Nazibarna har tålt og fortiet i over femti år. Nå vil de ikke bære arvesynden lenger. Som middelaldrende gjør de sitt «ungdomsopprør» – mot foreldrene og mot samfunnet.

– Et barn kan ikke være født skyldig

• «Foreningen av norske NS-barn» ble dannet i 1993 etter at Øystein Eggens bok «Gutten fra Gimle» kom ut. En kontakt ble knyttet mellom NS-barna Ole Klüwer og Øystein Eggen. Etter lange samtaler dem imellom der temaene var generasjonskonflikten, Holocaust og sin egen skyldfølelse, ble konklusjonen en april-dag i 1993 at et barn ikke kan være født skyldig. Foreningen skal være et sted hvor barn av NS-medlemmer kan henvende seg. Foreløpig har lederen, Ole Wilhelm Klüwer, vært i kontakt med ca 200. Ingen vet hvor mange voksne nazibarn det er i Norge.

• «Naziungene» utgjør en uberørt plett i norsk forskningshistorie. Hvor mange barn av norske nazister som har tatt livet sitt, som har fått psykiske problemer og som lever med sine foreldres gjerninger som en dyp og

angstskapende hemmelighet, vet ingen. For ingen har forsket på dette området.

• En jevn øking av etterkommere oppsøker Landssvikarkivet for å lese dommen over foreldrene. Mange av dem oppgir å ha psykiske lidelser.

• Barn av landssvikdømte som ikke var NS-medlemmer med en ideologisk forankring i nazismen, har ikke adgang til foreningen. Dermed utelukkes etterkommerne av bl.a. krigsprofitørene, som ifølge professor i historie, Ole Kristian Grimnes, var foraktet også langt inn i NS. 100 000 nordmenn ble etterforsket for landssvik og omtrent halvparten dømt. 43000 av de dømte var NS-medlemmer.

• NS-barna representerer ifølge talsmann Klüwer de lange linjer i norsk historie –

med røtter i embetsmannsslekter og odelsbønder. Verdiane i denne kulturen er det som skal tas vare på og videreføres, sier han. Og da må det til et brudd med foreldregenerasjonens krigsfiksering og antisemittisme. – Nazisme er verdikonservatisme i militarisert utgave og er ikke lenger nødvendig siden marxismen er død», sier Ole Wilhelm Klüwer.

• Historiker og professor Finn Fuglestad fikk ikke være med i foreningen, siden hans foreldre var krigsprofitører, men ikke NS-medlemmer. – Jeg måtte rett og slett gjennom en ideologisk og aristokratisk siling. Hva jeg hadde vært i gjennom var uventlig. Det ga meg en uggen følelse, sier professor Finn Fuglestad.

Av Eva Lind Karlsen og Bård Gudín (foto)

Forts. neste side

Var 3 år i 1945 – først nå våger han å si at faren var nazist

Nå, som 56-åring, har han begynt å tegne sine barndomsminner. Truende menn, gjerdet, «de der ute». Etter et liv med angst og fortielse vil han snakke ut.

FRYKTEN FOR å bli avslørt har vært der hele tiden. – Redselen for en dag å kjenne en hånd på skulderen og høre en stemme si at kom her, nå vet vi hvem du er. Vi må snakke sammen...

Ole Naumann er en «naziunge» på 56 år. Hans «kriminelle» handling består i at han ble født i 1942 av foreldre som var nazister. Først nå har han tatt sats og fortalt om skammen – «til et par stykker», som han sier.

– Jaha? Faren min var rørløgger, var svaret jeg fikk fra den ene da jeg omsider fikk det ut av meg, at jeg er sønn av en nazist.

I alle disse årene har han hatt den angsten han med hodet vet er irrasjonell, men som har vært der like fullt: De kunne jo komme, de som var der i barndommen og ungdommen. De som hånet, slo og spyttet på ham.

Behovet for å få snakket og fortalt om opplevelsene som barn av nazister, er stort. Han har angst, tar antidepressiva – og fisker alt utad. Gjennom hele livet har mistroen til omgivelsene fulgt ham, og vissheten om at aldri, aldri ville noen hjelpe ham hvis han var i nød, har føltes som en selvfølge.

– Far overførte at alle folk er dumme, særlig politikere. Surheten 17. mai, at det ikke var noen grunn til å rope hurra, nedlatenheten overfor alle – også meg. Jeg føler jeg har overtatt noe av det. Dette å tenke at folk flest er noen plagsomme jævlere – med få unntak. Det er trist at jeg oppdaget så sent at jeg har tatt feil hele mitt liv, at folk egentlig er hyggelige.

Naumanns far satt inne i fem måneder i 1945, men dommen for landssvik kom først i 1947 – med påfølgende fratagelse av alle borgerlige rettigheter i ti år.

Sonnen fikk ingen informasjon fra foreldrene om hva som hadde foregått – og når han spurte:

– Hva skjedde niende april? Hva gjorde dere? Jeg spurte, og de avfeide meg med at alt bare var tull og tøys på den tiden.

– «Hva er en nazist?» spurte jeg da jeg kom hjem, skamslått som barn. Det skulle ikke jeg bry meg noe om, var svaret. Og «uffamedla» var det lengste mor strakk seg i trost.

Jeg husker henne syende på noen vimpler i etterkrigsåra, jeg tror det var en slags straffarbeid. Og at hun sto på verandaen og hylte: «Nå er det nok!». Hun stengte meg inne i et mørkt kjellerkott og slo.

Trudde jeg var den eneste i verden

Lukkerhet, bitterhet, forakt og redsel er ord som betegner denne «naziungens» barndom. Siden kom skolen og historieundervisningen.

– Jeg lukket ørene, jeg spurte ikke mer, jeg interesserte meg ikke for historie og ville ikke vite mer.

Selvfolgelig hørte han om jødeforfølgelsene, om okkupasjonen, om Nasjonal Samling, om tortur og forfølgelse, og selvfølgelig tok han avstand fra det fra første øyeblikk. Men faren ville stadig ikke innromme noe eller snakke om hva han hadde vært med på. Først i 1990, flere år etter farens død, oppsøkte «naziungen» Riksarkivet og fikk lest papirene fra dommen over faren. Kanskje vil han gå tilbake for å lete etter papirer som sier noe om moren og mormoren. Og finner han ut at de også var nazister, faller alle fire veggene ut, sier han.

– Far hadde vært en ynkelig figur, en liten speidergutt som snokte opp marxistisk og jødisk litteratur på bibliotekene for nazistene. Hadde han enda fortalt det, vært åpen og sagt at dette gjorde jeg den gangen. Men det var bare denne tausheten – som også bidro til at jeg trodde jeg var den eneste i verden som hadde foreldre som var nazister.

– Men om han hadde sagt det til deg, ville du da risikert å «forstå» ham, å kanskje innta samme holdninger selv?

– Nei. Men jeg hadde kunnet diskutert, markert meg, visst

hvem jeg hadde med å gjøre og blitt en tryggere person enn jeg er i dag. Hadde han enda sagt at dette opplevde han, men at jeg var meg selv og ikke skulle gjøre det samme.

Nedlatende far

«Naziungen» måtte skape seg sine egne bilder når han i ungdommen tenkte over hvilken person han skulle være. Faren var til sin død nedlatende mot ham. Han var dessuten en person som appellerte til medlidenhet, forteller Naumann.

– Han så lidende og svak ut, han var som et såpestykke. Utad smilte og pratet han med damen i kiosken. Hjemme var han den tunge og lukkede. Han sa sjelden noe hyggelig til meg.

Mobbingen fra omgivelsene avtok i ungdomsårene, og den neste angstbølgen var knyttet til set militære. Ville fortiden hans bliullet opp?

Det skjedde ikke, og etter militærtjenesten, der han ble valgt til tillitsmann, har han sagt ja til alle de tillitsverv han har blitt bedt om å ta. Han har sittet i «samtlige» komiteer som eksisterer i småbyen der han bor. For det er dette å bli vist tillit av noen...

Ole Naumann er gift og har to voksne barn. Jobben er av den vellykkede sorten innen forretningslivet. Han er sosial, flink til å snakke, den fødte møte- og festleder. Og han kjenner seg engstelig og svak.

– Jeg er to personer – den lille ynkelige figuren – og en ganske vellykket. Akkurat som jeg har to liv barndommen og mitt voksneliv. Jeg føler ingen rotter, jeg har ikke noe fedreland, og jeg har startet mitt slektstre med meg selv og mine barn. Ingen på jobben vet noe, bortsett fra helsesøster. Og hun har jo taushetsplikt. «Stakkars deg», sa hun. Det var nok til at jeg var gråten nær.

Panikk for å bli avvist

Angsten arter seg som fobier:

– Jeg kan få panikk når jeg skal kjøre en lengre strekning. Tanken på at jeg kan gå tom for bensin, at noe kan skje med bilen som gjør at jeg må banke på døren til et hus og spørre om hjelp, det er forferdelig, for jeg tror ingen vil hjelpe meg. Alle vil bare flire hånlige og slå igjen døren.

«Alle har jo en knagg å henge problemene på, du må ikke skyld på foreldrene dine, du er voksen, du må legge dette bak deg». Gang på gang har han tenkt disse tankene. Gang på gang har han smekket seg selv over fingrene når angsten har truet med å ta fullstendig overtak.

– Også en jødisk familie jeg kjenner, sa: «Kjære deg, det er jo ikke din skyld». Men jeg bærer på angsten likevel. Først nå, etter at jeg har kommet i kontakt med andre barn av nazister, føler jeg at jeg kanskje kan klare å si ja, det stemmer – og hva har det med meg å gjøre? Hvis noen spør eller sier noe.

Viktig å hjelpe hverandre

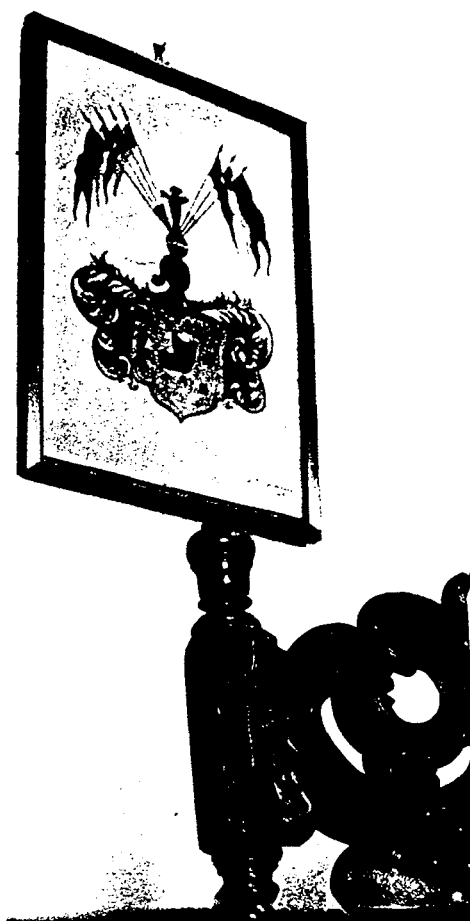
Nå går han ikke i terapi lenger, men han leser det han kommer over av historie.

Han har vært på et par møter i «Landsforeningen for NS-barn» – der det var fire-fem personer til stede.

– Jeg er forretningsmann og resultatorientert, så jeg tenker jo litt på hva dette skal være for noe, hva vi vil med denne foreningen. Det er godt å få snakke, men det må jo skje noe mer.

Han kan ikke huske å ha hørt at bare barn av NS-medlemmer har adgang, bare at det har vært snakk om at en viss grenseoppgang må gjøres så det ikke åpnes opp for alle som føler de har problemer, hvis ikke disse har med foreldrenes nazitilhørighet å gjøre. Selv har han absolutt ikke noe behov for å fremheve NS-medlemmenes rotter i stolt norsk odels- og embetsmannstradisjon, sier han – og legger til at hvis talsmannen for foreningen, Ole W. Klüwer mener dette, er det selvsagt opp til ham å fortsette på det grunnlaget.

– Jeg vil personlig ikke ha problemer med å snakke med hvem det måtte være, hovedsaken er jo å kunne hjelpe hverandre med felles problemer. Foreningen er ikke et offisielt organ med styre, statutter, men en uforpliktende samtaleforening. Bli den mer formell, må man jo sette seg ned og bli enige om bl.a. medlemskriterier. For meg er det nok at mennesker et helt liv har gått slik som jeg – med angst og skyldfølelse, sier Ole Naumann.

Et spiritielt, kultivert, nazistisk hjem

I Ole Wilhelm Klüwers hjem var det høytlesing av dikt. Moren sang – hun kunne norsk lyrikk utenat, og unge Ole kunne på det radikale seksti- og syttitallet ta hjem «alskens modernister», som han sier. Da foreldrene døde i 1985 og -86, gikk de i graven som de fullblods nazister de hadde vært hele Oles liv.

– **DE SA DE** ikke visste om jødeforfølgelsene og påsto at det var seierherrenes lognpropaganda. Jødene ble korrekt behandlet, mente de. Det at de ble sendt til leire, var ut fra en overenskomst mellom nazister og sionister, sa de. Far var en lidenskapelig nazist.

Ole Wilhelm ble født i desember 1945 og så sin far for første gang da faren kom ut etter å ha sonet fem år for landssvik. I fangeleiren var faren, som hadde vært skipspreder og eier av det Klüwer omtaler som en naziborg i Østerdalen, blitt katolikk. For det var bare de katolske prestene som besøkte fangene.

– De protestantiske holdt seg unna disse syndige menneskene. Mor hadde rekt rundt med oss to barna, min bror og meg, i de første årene etter frigjøringen. Vi bodde litt her og der – hos familie og venner, men hver gang fikk vertene beskjed om at de ville miste bostedet hvis de huset nazister. Til slutt fikk vi bo i en liten stue utenfor gården, som ble konfiskert i mai 1945. Far prøvde å livnære familien som skomaker da han kom ut, men det var ikke så mange som gikk med skoene sine til «nazisvinet». Så vi flyttet til Oslo – til dominikanerklosteret i Neubergegaten. Der ble far vaktmester og mor kokke, og det ble hjemmet vårt.

Familien har adelige aner og er av aristokratisk slekt, forteller han. Slik mange av NS-medlemmene var.

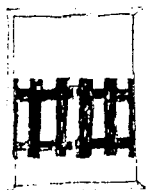
Og de gjorde ikke noe galt mot h a m. Bortsett fra å ikke innromme. Bortsett fra å ikke ta et oppgjør med antisemittismen. Selv Holocaust fornekta de da alle andre var i mer eller mindre sjakk.

•DE TAUSE MENN.

•PARTI FRA SKOLEGÅRDEN.
Tåsen skole i 1950-årene.

•PORTEN.
Her går skillet mellom to helveter. Det hjemme og det utenfor gjerdet. Ved å henge på porten kunne jeg velge det minste av to onder.

•KJELLERVINDUET.
Stedet for klastrofobitviktning

FAKTA

Møtes i små grupper

DE VOKSNE NAZIBARNA møtes hver fjortende dag, og da i små grupper, forteller Klüwer. Typiske trekk hos dem han har kommet i kontakt med, er angst for å binde seg til noen, skam og isolasjon, bitterhet mot foreldre og samfunn. Dessuten at krigen har vært et ikke-tema i hjemmene.

– Mange har tatt livet sitt, og andre er blitt mer eller mindre sinnsforvirret. En jeg kjenner, har en høy stilling, og tilsynelatende er han normal. Men han går rundt med den forestillingen at han er noe enda verre enn sin fars sønn, hans far er en av Det tredje rikets fremste representanter, tenker han. Han har gjort det til en tvangshandling å ikke gå rett i gata. Han tør ikke.

Når det er flest menn som tar kontakt, så tror Klüwer det kan ha å gjøre med at mannsidealet i NS var en patriarkalsk type.

– Dette idealet for oss NS-gutter ble selvfølgelig smadret i etterkrigstiden, som en del av verdiene for øvrig. Og vi har ikke følt at vi kunne sette inn noe i stedet, våre fedre kunne vi jo ikke etterlikne. Derfor ble nok også vi mer forvirret enn jentene.

Hodepinen er å rette seg opp igjen som menneske uten å forsvare sine foreldres standpunkter, sier Klüwer.

– Vårt hovedprosjekt er generasjonstenkning, som sterkt imotegår «gammelnazistene» i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO). Vi vil heller søke tilbake til våre besteforeldregenerasjon der det ikke var NS som hersket, men verdier som har røtter i norske tradisjoner helt tilbake til Venstres dannelse, da den nasjonale bevissthet ble knyttet til en fedrelandskjærlighet og ikke til demokratiet for demokratiets skyld.

Barn under krysspress...

«Mange NS-barn bærer nødvendigvis i dette krysspresset på de dyreste sjeledepresjoner. Situasjonen kan være suicidal. Livslang motvind og kaotisk identitetsøkning er årsaken. Vi NS-barn burde kunne forvente oss mer støtte fra våre foreldre. Men den velkjente generasjonsmotsetningen spiller en stor rolle. Fra tidenes morgen er det logisk og riktig at barn skal oppføre seg med kraft mot sine foreldre for selv å vise seg verdige til å overta foreldrenes plass, maket og autoritet. Sunn konkurranse synes imidlertid å ha vekket plussen for ensidig forakt. All konkurranse forutsetter dialog.»

(Sitat fra internettsidene til «Foreningen av NS-barn», <http://home.sol.no/~kluewer/>)

Nazibarnas skjebne ikke interessant for forskere

IFØLGE RÅDGIVER Torbjørn Låg ved Riksarkivet i Oslo, der Landssvikarkivet befinner seg, er det en jevn økning i barn av landssvikdomte som henvender seg for å lese saken mot foreldrene. Mange forskere har også opp gjennom årene kontaktet Riksarkivet, men aldri i den hensikt å forske på nazibarnas skjebne.

– Mange av etterkommerne forteller at de går i terapi, at de har psykiske lidelser og at de føler de må til bunns i denne mørke flekken i egen historie, sier han.

For noen er det overraskende lite å finne ut. Landssvikarkivet inneholder jo rettsdokumenter over nesten 100 000 personer som ble etterforsket mens det var halvparten som ble dømt. Mange endte i henleggelse og forelegg, og de minste sakene er på 3-4 dokumenter. For andre av dem som kommer, er det en trøkk å få kunnskaper om foreldrenes handlinger. Men det virker som om alle synes det er en letelse med visshet, uansett, sier Låg.

For å få adgang til rettsdokumentene må man være barn av den domte. Man må henvende seg skriftlig og legge ved fødsels- eller dåpsattest som viser navnet på foreldrene det gjelder. Og man må underskrive en taushetserklæring om å ikke formidle videre opplysninger der andre navn er blandet inn.

Forskere som søker om adgang til arkivet, må også gjennom en prosedyre der de bl.a. må redegjøre for prosjektet og bevise at de har forskningskompetanse.

Rettsdokumentene er av Riksantikvaren unndratt offentlighet i åtti år ut fra særlovsbestemmelser.

– Det var forferdelig på den ene siden å være glad i mine foreldre og på den andre siden vite hva de sto for, ikke bare i okkupasjonstiden, men helt til de døde. De ødela livet mitt, og jeg greier ikke å hate dem.

Forhatte idealer

– Hva er din verste opplevelse som nazibarn?

– Det var min første dag i Forsvaret – i 1965, etter å ha tatt inn over meg Holocaust.

– Dette skjer i juli, sier Ole Wilhelm Klüwer, og går over til nåtid når han forteller historien:

– Jeg har skiftet til uniform og pakket ned alle mine sivile klær. Jeg er dimittert for dagen og går ned til et vann bak leiren. Der – på vannet, ser jeg to ender som svømmer omkring og leker med hverandre. Det er stille og sommer og grønt. Og jeg kjenner en stor tristhet. Jeg kjenner en stor forlatthet, at jeg ikke lenger er i naturen, at jeg nå, i denne uniformen har mistet den siste tilknytningen til og min hemmelige tilbedelse av naturen.

Så gikk jeg inn i dette militærvesenet, legger Klüwer til.

– Jeg ble en veldig tilpasningsvillig soldat. Jeg hadde brutt med mine helligste prinsipper, min identitet, livets essens, det friske – naturen. Jeg tenkte ikke at jeg brøt, men det var det jeg gjorde...

Fortalte ikke til noen

Han sa selvsagt ikke til noen at foreldrene var nazister. Som bende i et kloster på femtitallet ble han eksotisk av den grunn. Ingen spurte om hvorfor, for både han og den eldre broren hadde konvertert til katolisismen.

– Vi gikk på St.Sunnivaskolen, og der var det mange naziunger.

I studietiden klarte han å dreie utenom alle «feller» som han følte ville avsløre ham. Da han som ung bodde i Paris og hadde en homoseksuell marokkansk kamerat som var jøde, sa han ikke noe til ham heller. Han knyttet seg ikke til noen, ikke ordentlig. Og han var på proletariatets side, følte han.

– Men ikke nå?

– Det er ikke på sin egen side, engang.

Nå har han nesten gjort det til en sport å fortelle at han er «naziunge», forteller 53-årige Klüwer, som underviser i spansk og fransk ved Bjørknes Privatskole i Oslo.

Han kan på sikt også tenke seg å gjøre noe med unge nynazister, som han mener ikke skiller seg fra taggere fordi de også føler et opprør som er kommet på avveier.

– Jeg vil ha et spirituelt Europa der det, ikke som nå, er markedskreftene som får, der verdiene bæres fra slektsledd til slektsledd med plass for homofile, sigøynere, jøder, arabere, bohemer – og kommunister!

– Det var forferdelig på den ene siden å være glad i mine foreldre og på den andre siden vite hva de sto for, ikke bare i okkupasjonstiden, men helt til de døde. De ødela livet mitt, og jeg greier ikke å hate dem.

For de gikk jo ikke hanemarsj i gatene, de tillot barna å feire 17. mai fordi de mente barna skulle delta i sin tid. De fleste andre naziunger stakk til skogs, sier han. Hjemmet var lyst og lett og tolerant – med en vennlig tone. De gikk på møtene i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) der «gammelnazistene» fremdeles minnes og mimrer, og de sang sine nazistiske kampsanger med begeistring i det kultiverte hjemmet.

– I 1965 ble mor og far ikke bare nazister, men også verdens største forbrytere. For det var da jeg til fulle forsto hva Holocaust innebar. Da var jeg 20 år. Men hvordan skulle jeg ta et oppgjør – med en stille og fredsommelig far som snekret og ba til Gud og med en omgjengelig, rund og vennlig mor – begge uten snev av kampholdning?

Nå er han dypt verdikonservativ, forteller han – etter å ha stemt sosialistisk i noen år. Han føler det atskillig lettere nå enn for å gi uttrykk for de verdikonservative holdningene, som han mener utgjorde kjernen i den nazistiske ideologien.

– Etter kommunismens fall roper hele verden på verdier, grenser, klarere roller og på respekt for natur og for opprettholdelse av slektene. Nå kan man trygt si det som ikke var komme il fall å hevde i forti år etter frigjøringen – fordi det ble betraktet som «brunt».

– Betyr det at du i bunn og grunn egentlig er nazist?

– Nei. Nazismen er en konservatisme i militarisert utgave, og jeg er dessuten ikke rasist. Jeg er for et størst mulig mangfold av raser og kulturer.

Men i en kampsituasjon mot marxismen kan man si at jeg ville vært nazist minus rasisme, ja. Men det vil ikke bli nødvendig. Marxismen er død.

Professor Finn Fuglestad:

- Mine foreldre var ikke «fine» nok nazister

AVVIST SOM MEDLEM: - Siden far «bare» var krigsprofitor, er jeg ikke velkommen i «Foreningen av NS-barn», sier professor Finn Fuglestad. Han reagerer sterkt på den ideologiske silingen av medlemmer.

Faren var krigsprofitor, en foraktet gruppe også langt inn i Nasjonal Samling, og han ble dømt etter krigen. Professor Finn Fuglestad sier han nesten ikke husker noe fra sin barndom, ikke annet enn at den var ensom og gledesløs.

HAN ER ET NAZIBARN som ifølge talsmannen Wilhelm Klüwer ikke får bli med i «Foreningen av NS-barn», for her er det bare barn av NS-medlemmer som er velkomne.

- En krigsprofitor var ikke «fin» nok nazist for Klüwer og hans gruppe, sier professor Finn Fuglestad.

Faren hans ble dømt for økonomisk landssvik, onkelen var gestapist og den første som ble skutt etter krigen. Fuglestad, som er født i 1942 i Stavanger, føler han har betalt hele sitt liv for foreldrenes gjerninger. Men likevel er han ifølge Ole Wilhelm Klüwer ikke for nazibarn å regne.

Fuglestad, som er professor i historie ved Universitetet i Oslo, forteller at han ble kontaktet av Klüwer etter at han skrev artikkelen «Vi som arvet skammen» i tidsskriftet «Samtiden» i 1991.

- Vi møttes, og jeg gikk til dette møtet med en følelse av lettelser; endelig skulle jeg kunne få snakke om mine følelser og tanker og kanskje være med å hjelpe andre.

Men jeg skjønnte fort at her gjaldt andre kriterier enn å være et offer for foreldrenes ugjerninger, sier han.

Måtte gjennom ideologisk siling

- Jeg ble bedt om å få rede på om mine foreldre hadde vært medlemmer av NS og komme tilbake hvis svaret var ja. Jeg måtte rett og slett gjennom en ideologisk og aristokratisk siling, hva jeg hadde vært igjennom, var uvesentlig. Det ga meg en uggen følelse, sier han og legger til at han verken har sjekket farens medlemskap eller har noe ønske om å ha noe med foreningen å gjøre.

- Det er nemlig ikke det nazistiske aristokratiets sårede fengselighet jeg føler behov for å gjøre noe med, sier han.

- Jeg fikk en sterk fornemmelse av at den ideologiske navlestrengen ikke er kuttet til fortidens nazister av Klüwer og hans gruppe. At de starter en eksklusiv nazibarnforening ut fra NS-medlemskapet til sine foreldre, tror jeg dessuten kan føre til en ytterligere stigmatisering av sjelelig skamslåtte barn av landssvikdømte.

Fikk store nerveproblemer

Selv ble han et nervevrak så tidlig som i 15 årsalderen, sier han.

- Og siden jeg er født i 1942, har jeg ingen direkte minner fra krigen. Men jeg tror nok at de psykiske lidelsene jeg fremdeles sliter med, skriver seg mye tilbake fra den tiden.

- Min barndom var total gledesløs, slik jeg husker den. Jeg

var en ensom einstoing med store psykiske problemer, med manglende selvtilit og blottet for tillit til omgivelsene. Slik er jeg i stor grad fremdeles.

Da han var 21 år, «flyktet» han til Frankrike. Der bygget han opp sitt «nye» liv, forteller han. At han i sitt eget fag, historie, har spesialisert seg så langt vekk fra Norge som mulig ved å ha Latin-Amerika og Afrika som sitt felt, er nok ikke tilfeldig, mener han.

Fuglestads far ble dømt for landssvik da sønnen var tre år, og han kom ikke fra et aristokrati eller en «stolt ætt med gård og grunn».

De eneste vage minnene han har fra krigstiden, er tyske soldater i hjemmet. Det var ingen kampsanger å høre, og foreldrene oppsøkte ikke gamle åndsvenner etter krigen i ideologiske sammenhenger. De var ikke nazistiske idealister og heller ikke intellektuelle. Det som betydde noe, var ganske enkelt grådighet og status, sier Fuglestad.

Viste aldri tegn på anger

Like fullt har han levd et liv som «naziunge».

- Min mor og hele hennes slekt var en bunt nazister som kom fra et fallende borgerskap. Jødene var det opptrunt i hets, det samme med Arbeiderpartiet etter krigen.

Mine foreldre viste aldri tegn til anger eller skyld. De folte seg bare urettferdig behandlet - og bortsett fra at mors «stakars bror» var blitt henrettet, var krigen et ikke-tema.

- Far kom fra små kår, og jeg visste i oppveksten at det hadde vært noe med ham, men han sa aldri noe, og jeg spurte heller ikke. Mor var alkoholiker og psykopat, og min far en dott, sier Fuglestad, og legger til at hadde han ikke vært der, hadde han sikkert kommet seg unna, slik som mange andre krigsprofitorer gjorde.

Først etter farens død i 1981 fikk han vite om landssvikdommen - av moren.

- Jeg fikk sjokk, forteller han.

Myte at alle var «gode nordmenn»

Fuglestads teori, som han også tok opp i artikkelen i Samtiden, er at det i etterkrigstiden ble skapt en myte om at hele det norske folk var antinazister.

- At det faktisk ikke var slik, at landet på trettitallet var dypt splittet og på randen av en klassekrig, ble tidd i hjel.

- Så kom krigen og en fantastisk konsensus etterpå. En samhörighet som aldri hadde vært før oppsto - og alle nordmenn hadde vært gode under krigen, var folkemeningen.

- Man kan snakke om en taushetens sammensvergelse mot landsvikerne. De må t e være få for at dette bildet skulle opprettholdes.

Jeg, for eksempel, visste ikke før jeg ble historiker at så mange som hundre tusen ble etterforsket for landssvik. Da er det lett å forstå at et barn med nazistiske foreldre folte seg temmelig alene i verden omgitt av et hav av gode nordmenn, slik jeg folte. For det ble ganske enkelt ikke snakket om.

- Fuglestad søker en belemring han ikke har

Klüwer bekrefter at barn av dømte landsvikere ikke har adgang til foreningen hvis det ikke kan vises til at foreldrene også var medlemmer av NS.

GRUNNEN ER, sier han, at barna av for eksempel dømte krigsprofitorer ikke bærer på den ideologiske arven som NS-barna gjør.

Fuglestad søker en belemring han ikke har, han er ikke som oss ideologisk belastet.

Men like fullt var han et barn som led under foreldrenes nazigjerninger.

Halv Norge var jo krigsprofitorer, så den psykologiske belastningen er ikke så stor som for oss. Vi NS-barn har dessuten en rottelose som ikke barna av krigsprofitorer har, fordi vi representerer i all lang tid tilbake i norsk historie. Du må huske på at NS besto av slekter som har sine røtter i et aristokrati, i

embetsmanns- og odelsfamilier og at NS-medlemskap også var en hegning rundt verdiene i disse tradisjonene.

Klüwer forsikrer at medlemmene av «Foreningen av norske NS-barn» tar avstand fra overmennesketeorier, fra førerprinsippet og antisemittismen i den nazistiske ideologien. Til Fuglestads uttalelse om at den ideologiske navlestrengen ikke er kuttet over, sier han at det riktignok finnes en konservativ streng.

- Bevisstheten om de gamle slekter og de verdier de sto for, er fullt tilstede hos oss. Men vi vil drepe den andre verdenskrigen i våre egne hjerter.

Han legger til at nettopp det synes han det norske samfunnet og veteranmiljøet også skulle gjøre.

- Men her i landet er det opptrunt å holde liv i et over femti år gammelt hat. Ikke minst krigsveteranene elsker krigen, kan det synes som, sier han.

IKKE FOR ALLE: - Fuglestad er ikke som oss ideologisk belastet. Vår organisasjon er for barn av NS-medlemmer, sier Ole W. Klüwer.